

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודת שבע ברכות ע"י קהלתינו הק'

של נכדו החתן הרב ישראל משה אייכענשטיין שליט"א

יום ב' פרשת ויקרא תשפ"ג לפ"ק

יציא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף שנ"ד

היא המשיפיע, והלבנה היא המקבל. ואנו רואים שהלבנה השיגה שאי אפשר במקום אחד להיות שני מלכים שישתמשו בכתר אחד, להיות ההנהגה ביד כל אחד, אלא צריך אחד להיות נכנע תחת יד השני. והקב"ה אמר להלבנה לכי ומעטי עצמך, כי כן צריך להיות גם בהנהגת הבית, שהבעל שהוא המשפיע יהיה המלך, והאשה צריכה להיות נכנע תחתיו. ובית שיש בתוכה שני מלכים אי אפשר לה להיות קיום, אם שניהם יאמרו קבלו דעתי ואין מוותרין.

ובגמרא (בבא מציעא נט.) אמר רב כל ההולך אחר עצת אשתו נופל בגיהנם, שנאמר (מלכים א כא-כה) רק לא היה כאחאב וגו' אשר הסתה אותו איזבל אשתו. אמר ליה רב פפא לאבבי, והא אמרי אינשי, איתתך גוצא [אשתך קטנה] גחין [כפוף עצמך] ותלחוש לה [ושמע דבריה]. ומשני לא קשיא, הא במילי דעלמא והא במילי דביתא. לישנא אחרינא, הא במילי דשמיא והא במילי דעלמא ע"ש.

אך יש להבין הלא הקב"ה ידע גם כן שאי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, ולמה ברא שני מאורות גדולים, והמתין עד שהלבנה תעורר אותו כביכול, ושינה אותה למאור הקטן. ונראה דכיון שרצה ה' שכל הבריאה תהא נוח לו אופן בריאתה, וכמאמרם (חולין ט.) כל מעשה בראשית לדעתך נבראו [שהודיעם שיבראו והם ניאותו] ע"ש. ואם היה בורא מתחלה את הלבנה למאור הקטן, יתכן שתצטער הלבנה כל ימי עולם למה אין גם היא מאור גדול כמו השמש. על כן לטובתה ברא אותה ה' מתחלה למאור גדול, ותטעום בעצמה כי אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, וממילא תהא דעתה נוחה שאין גם היא מאור גדול כמו השמש.

וזהו מעלת אשה כשרה שעושה רצון בעלה, שמהותה היא כלבנה, שמבינה כי אי אפשר לשני מלכים למשול יחד בבית, אלא יש מאור גדול ויש מאור קטן, יש משפיע ויש מקבל, וחלקה בחיים היא להיות יפה כלבנה, זהו מעלתה ויופיה כאשר משיגה שמהותה היא כלבנה. ואסתר נושאת חן בעיני כל רואיה, ולכן היו קורין אותה אסתר, על שם הלבנה, שיפיה היתה שמעוטרת בהמדה שמצינו בהלבנה. ולכן עושיני הנישואין בזמן שהלבנה במילואה, לרמוז כי סימן

הנה בעיניני נישואין יש כמה מנהגים ששורשן בנסתרות של תורה, והובאו להלכה ברמ"א. נהגו שלא לישא נשים אלא בתחלת החודש בעוד שהלבנה במילואה (רמ"א אה"ע סימן סד-ג). יש אומרים לעשות החופה תחת השמים, לסימן טוב שיהא זרעם ככוכבי השמים (שם סימן סא-א). נוהגין לקדש בטבעת, ויש להם טעם בתיקוני הזוהר (ריש תיקון ה), (שם סימן כז-א). ומנהג העולם לעשותו עגול (של"ה שער האותיות אות קדושת הזיווג), ומנהג קמארנא שיהיה מרובע מבחוץ ועגול מבפנים (זוהר חי בריש הספר ד.). וגם מנהג העולם לקדש בטבעת של זהב דייקא (שלחן העזר סימן ח-א ס"ק כב). ונראה לבאר הדברים בנגלה בדרך אגדה ללימוד מוסר השכל על עתידות החיים ביחד.

ונבאר גם כן מה דאיתא בגמרא (מגילה יג.) רבי נחמיה אומר הדסה שמה, ולמה נקראת אסתר, שהיו אומות העולם קורין אותה על שום אסתהר [ירח, יפה כלבנה] ע"כ. ויש להבין מהו היופי הגדול שיש בהלבנה, שהיו קורין אותה על שמה. ובאמת גם הכתוב משבח בזה, יפה כלבנה ברה כחמה (שיר ו-י).

ונראה דאיתא בגמרא (חולין ט.) רבי שמעון בן פזי רמי, כתיב (בראשית א-טז) ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים [דמשמע שניהם גדולים], וכתיב את המאור הגדול ואת המאור הקטן. אמרה ירח לפני הקב"ה, רבונו של עולם, אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, אמר לה לכו ומעטי את עצמך וכו' ע"כ. הנה הלבנה לא אמרה להקב"ה בוודאות, 'אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, כי הרי היא רואית שכן עשה ה' לברוא שני מאורות גדולים. אך בהיות שלפי דעתה זהו מן הנמנע, על כן שאלה את הקב"ה בלשון ספק, אם יש לו מהלך שיהא אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, והסכים ה' עמה שבאמת אי אפשר זאת, ולכו ומעטי עצמך.

והנה זיווגו של אדם היא דוגמת השמש והירח, כמו שמצינו בחלומו של יוסף, שאמר שהשמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים לי (שם לו-ט), ועל זה אמר לו יעקב, הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחוות לך ארצה. הרי כי השמש והירח מכוונים נגד אביו ואמו, כי השמש

ברכה בהנישואין היא כאשר מדת הלבנה אצלה היא במילואה, שיש בבית מאור גדול המשפיע, ומהות הכלה היא ההכנעה כהלבנה, להיות המאור הקטן, וכל אחד מהם מאירה באופן אחר בתוך הבית.

*

אמנם לפעמים הבעל מנצל את זכותו יותר ממה שמגיע לו, ונעשה למושל בביתו, ומתנהג עצמו כאדון, ואשתו תחת ידו הוי כשפחה. ואין זה דרך התורה, אלא אם החתן דומה למלך היא דומה למלכה, שרק בדרגת אחת היא פחותה מהמלך, ויש לכבדה כמלכה. ומצינו במלך שאמר עליו הכתוב (דברים יז-יח) והיה 'כשבתו' על כסא ממלכתו, ופירשו כי בדרך כלל כאשר המלך עולה על כסא ממלכתו, הוא מתנהג בחמלה ורוך ואהבה לעמו, אבל ברבות הימים משתנה צורתו ומדותיו. לפיכך אמרה תורה 'והיה', שיהיה תמיד, 'כשבתו על כסא ממלכתו', כמו שהיה בזמן שעלה בו לגדולה, וישאף להשאיר כל ימי חייו באותה מדרגה ע"כ.

וכמו כן החתן דומה למלך, וביום שבתו על כסא ממלכתו, האהבה והאחוה עומדת ברום המעלה ברוב עדינות. ופירשו, עוד ישמע בערי יהודה קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה. והכוונה כי אחר החתונה כאשר באים החתן והכלה יחד להבית, יש קול עדינות בדיבוריהם זה עם זה, וכל אחד רוצה למצוא חן בעיני השני. אך לפעמים ברבות הימים הקול הזה משתנה בהרבה דרגות. ומבקשים ש'עוד' ישמע 'קול' חתן ו'קול' כלה, שישמע גם לאחר זמן במשך כל ימי חייהם, אותו הקול שהיה אצלם בהיותם חתן וכלה, שימשיכו לדבר בקול כזה כל ימי חייהם.

ומדה זו יש ללמוד מהחמה, כמו שאמרו (ראש השנה כג): מאי דכתיב המשל ופחד עמו עושה שלום במרומו (איוב כה-ב), מעולם לא ראתה חמה פגימתה של לבנה וכו', דחלשא דעתה ע"כ. והיינו כי להלבנה יש פגימות, שלפעמים מאירה רק למחצה ולשליש ולרביע, אבל נגד החמה יש תמיד אותה צד שמאירה, שלא תהא להלבנה חלישות הדעת שתראה החמה שחסר לה מאורה. והו מוסר השכל אשר גם לדומם כהלבנה עשה ה' שלום במרומו, שלא יראה החמה פגימת הלבנה.

ולענינינו שהשמש והירח רומזים על איש ואשתו, האיש הוא השמש שמשפיע, והאשה יפה כלבנה לקבל, מוטל על החמה שלא לראות לעולם פגימתה של הלבנה. והיינו כי לכל אשה יש זמנים ועתים שונות, פעמים שמאירה במילואה, אך יש זמנים של פגימות, שחסר אורה למחצה ולשליש ולרביע, ומוטל על החמה לראות רק במעלת אורה, ולא לראות פגימתה, אינו צריך לשום עין על כל דבר בבית שיש בה חסרון, ומכל שכן להודיע לה פגימתה, אלא נראה כל אחד מעלת חברינו ולא חסרונם, שלא תהא חלשא דעתא של הלבנה.

חז"ל (כתובות יז). סיפרו על רבי יהודה בר אילעאי, שהיה נוטל בד של הדס ומרקד לפני הכלה, ואומר כלה נאה וחסודה. רב שמואל בר רב יצחק מרקד אתלת [שלש בדין, זורק אחת ומקבל אחת] ע"כ. ויש לומר שהיה בזה לימוד להחתן איך מוטל עליו להתנהג עם כלתו. כי מדרך העולם אשר לפני השידוכין בודקין בשבעה עינים על

המדוברת ומבקרין מעשיה מעלותיה וחסרונותיה. אבל אחר הנישואין כאשר זימן לו ה' חלקו בחיים עד מאה ועשרים שנה, יש לסגור העינים מלבקר פגימותיה, מעתה היא חלק מבשרו, פלג גופא דידיה, וכמו שהוא מסדר חייו עם החסרונות שלו, כן יש לו להתנהג עם חסרונותיה, ומעולם לא ראתה חמה פגימתה של לבנה. והנה ההדס דומה לעינים (ויק"ר ל-יד), ולכן היו נוטלין ההדס וזורקין אותו למעלה, לרמוז לסלק העינים כל אחד מפגימות חברו, וגם אם שוב נופלת ההדס לפניו, הוא זורק אותו שוב מעצמו פעם אחר פעם, ומרקד אתלת, עד שיהא נעשה חזקה, ואז ישרה בבית זה אהבה ואחוה ושלוה וריעות.

ועל כן עושין החופה תחת כיפת השמים, שילמדו החתן והכלה מהחמה והלבנה, והיינו שהכלה תלמוד עצמה להיות יפה כלבנה, להכיר שאין שני מלכים משתמשין בכתר אחד, ובעלה המשפיע הוא המאור הגדול, והיא תהא המאור הקטן. ולעומת זה החתן ילמוד מהחמה שלא רואה פגימתה של לבנה, כן יתנהג הוא כל ימי חייו. והו שרימוז הכתוב (תהלים יט-ב) השמים מספרים כבוד א-ל וגו', לשמש שם אהל בהם, והוא כחתן יוצא מחופתו וגו', שלומד מהשמש מדתה, ואז ישיש כגבור לרוץ אורח.

*

והנה אמרו חז"ל (תענית כו): לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים. וכתוב בבני יששכר (אב ד-א) בשם הרה"ק בעל אוהב ישראל זי"ע, דהנה אמרו רז"ל (שם לא). עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים וכו', ענין המחול הוא, ההולך במחול הולך סביב סביב בהיקף ואין שם מעלה ומטה ראש וסוף, כן לא יהיה לצדיקים לעתיד קנאה ושנאה לומר זה גבוה למעלה מזה וכו'. והוא הוא יום טוב לישראל, כשאין ביניהם קנאה ושנאה ותחרות. והו הרמז לא היו ימים טובים לישראל כט"ו בא"ב, רמז כי אות הט"ו באל"ף בי"ת הוא אות ס', שהוא עגול סביב ואין בו ראש וסוף, והוא בחינת המחול, והוא היום טוב הגדול לישראל ע"כ.

וכמו כן אחר הנישואין צריכין החתן והכלה לכבד זה את זה תמיד, ולא יתראה גבהות בבית שמביאה קנאה ושנאה, ולכן מקדשין בטבעת עגול, בחינת מחול לצדיקים, כעגול הזה שאין גבהות ביניהם אלא כולן שוין לטובה, ואז יהיה להם ימים טובים בחייהם, ובנות ישראל יהיו יוצאות וחולות, על דרך אז תשמח בתולה במחול (ירמיה לא-ב). וגם המקדשים בטבעת מרובע, אין זה רק בחיצוניות, אבל בפנימיותה הוי עגול. שאם כי בחיצוניות בודאי הבעל מיסב בראש השלחן, אבל בפנימיות לבם מחשיבים ומעריכים זה את זה, שוין לטובה.

וזהו גם הענין שמקדשין בטבעת זהב דייקא, כי הכסף מורה על גבהות, שבכל אות הוא הולך ומתרבה. לא כן הזה"ב מורה על ענוה והכנעה, שכל אות יורד למטה יותר. (וגם להכנעה זו יש שיעור, שלא יורד לאות אל"ף, להיות אפס ואין). ובטבעת עגול של זהב, מתבטא מעלת הזיווג היהודי, ריעים האהובים, שהאשה מכבדת את בעלה, ובעלה מכבדה יותר מגופו (יבמות סב). ושמה תשמח ריעים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם. ■